

3 Inspiratiebronnen

3.1 De kindvisie van Reggio Emilia

De Reggio Emilia-visie is ontstaan in de Italiaanse stad Reggio Emilia. In deze visie wordt het kind gezien als een 'rijk' kind met, al vanaf de geboorte, vele mogelijkheden en talenten. Rijk en competent betekent niet dat het kind alles al kan, maar dat het alle mogelijkheden in huis heeft om zichzelf en de wereld te leren kennen. Kinderen hebben heel veel eigen ideeën, gedachten en gevoelens. Ze zijn in wezen al van jongs af aan bezig met leren; nieuwsgierig en vol creativiteit. Daarbij hebben ze hun eigen passies en zijn kinderen van nature uit op contact. Ieder kind is uniek en moet daarom als uniek individu benaderd worden.

Loris Malaguzzi (1920-1994) ontwikkelde de pedagogiek van Reggio Emilia. In deze pedagogiek ligt de nadruk op wat kinderen *kunnen* en *zijn* en niet op wat ze nog niet kunnen en zijn. Men vertrouwt erop dat kinderen alles in huis hebben om zichzelf en de wereld te leren kennen. Dit vertrouwen slaat over op de kinderen. In de pedagogiek van Reggio Emilia worden verschillen als een rijkdom gezien. Elk kind heeft „honderd talen” tot zijn beschikking. Hiermee worden de vele uitdrukkingsmogelijkheden van kinderen bedoeld zoals spreken, bewegen, tekenen, schilderen, bouwen, beeldhouwen, schaduwspel, drama en muziek. Het is aan de volwassenen, om de kinderen met zo veel mogelijk talen in aanraking te brengen en goed naar hen te luisteren. De Reggio Emilia-benadering is dan ook een „pedagogiek van het luisteren”, in plaats van een „pedagogiek van het vertellen”. Een *pedagogiek van het luisteren* houdt in, dat de pedagogisch medewerker kinderen volgt, door goed naar hen te kijken en te luisteren. De ruimtelijke omgeving is daarbij een belangrijke factor, omdat deze omgeving kinderen uitdaagt om te onderzoeken en experimenteren. In die omgeving zijn inspirerende materialen en hoeken waarmee kinderen hun ideeën en interesses kunnen vorm geven.

3.2 Emmi Pikler

Emmi Pikler was een kinderarts van Hongaarse komaf (1902-1984). Zij was ervan overtuigd dat het jonge kind zich beter ontwikkelt als het de kans krijgt zijn eigen fouten te maken en ontdekkingen te doen. Als we ieder probleem voor het kind oplossen staan we mentale groei juist in de weg. Elk kind mag de vrijheid krijgen om in zijn eigen tempo te leren bewegen en spelen. De volwassenen forceert niets, maar geeft het kind de ruimte. Daarom wordt ook wel gesproken van een *kindvolgende* benadering.

Emmi Pikler's benadering kenmerkt zich door twee principes:

1. Respect voor de behoefte aan een stabiele persoonlijke band met belangrijke volwassenen.
2. Respect voor de zelfstandige activiteiten van het kind. Tijdens het vrije spel beschikken kinderen over een ruimte die aangepast is aan zowel hun behoefte aan veiligheid als hun behoefte om te ontdekken.

Vanuit deze principes ontstaat een derde principe:

3. De noodzaak om het leven van het kind zinvol te organiseren.
  - a. Er is een tijd voor rust en slaap.
  - b. Er is een tijd van wakker zijn in contact met de volwassene die hem verzorgt.
  - c. Er is een tijd om zelf actief bezig te zijn.

Deze verschillende tijden worden zo georganiseerd dat het kind er optimaal van kan profiteren. Bij de Groene Kikker wordt in dit kader gezegd: *Alles is een activiteit*. Dat betekent dat ook de dagelijkse verzorging een belangrijke bezigheid is (eten, wassen, verschonen, aankleden, etc.). Als de volwassene de tijd neemt om zich aan het tempo van het kind aan te passen, krijgt het kind de kans zich op de handelingen in te stellen en mee te doen aan het samenspel. Daardoor ervaart het kind, zo jong als het is, dat het invloed kan uitoefenen op situaties waar hij deel aan heeft. Dat vertrouwen vormt de basis voor zijn eerste sociale contacten.

3.3 De Gordon-methode

Deze methode gaat uit van gelijkwaardigheid in relaties, zodat iedereen zichzelf kan zijn en zijn verantwoordelijkheid neemt, rekening houdend met de ander. In de opvoedingssituatie staat de zelfstandigheid van het kind en het begrijpen van het kind centraal. De psycholoog Gordon (1918-2002) legt de nadruk op een goede communicatie tussen het kind en de volwassene. Door actief te luisteren naar kinderen kun je de behoefte van een kind duidelijk krijgen. Bij kinderen die (nog) niet praten, "luister" je naar de non-verbale communicatie. Door gevoelens van kinderen te verwoorden laat je merken dat je het kind begrijpt en dat je rekening houdt met zijn gevoelens en behoeften. Via de zogenaamde *ik-boodschap* waarin je als opvoeder jouw eigen behoeften en gevoelens uitlegt aan een kind geef je het kind de vrijheid om daarop te reageren en met zijn eigen oplossingen te komen. Kinderen zullen op deze manier eerder bereid zijn om rekening met je te houden. Ook in de groep zullen kinderen eerder zelf met oplossingen komen en bereid zijn om rekening te houden met elkaar.

Bij De groene kikker staat een positieve benadering van kinderen centraal: *aandacht voor de behoeften achter het gedrag*: "Ik zie dat je wil tekenen, tekenen doen we op papier" (tegen een kind dat op de arm of op de muur wil gaan tekenen).

3.4 Janusz Korczak

In de visie van Janusz Korczak staat *respect* voor het kind centraal: het kind is in elke fase van zijn leven een volwaardig mens en niet een onaf wezen dat nog iets moet worden. *Zelf ervaren* en *zelf beleven* en *zelf verantwoordelijk zijn*, zijn belangrijke kenmerken van zijn visie. Dat heeft tot gevolg dat *participatie* (mee-doen) in alle dagelijkse activiteiten centraal staat en dat kinderen en volwassenen betrokken zijn op elkaar en op de omgeving.

Respect komt ook tot uiting in het omgaan met elkaar. In De groene Kikker komen we heel veel verschillende kinderen, ouders en medewerkers tegen. Het omgaan met verschillen en respecteren daarvan hoort daarbij. Eigenlijk is De groene kikker een samenleving in het klein. De kunst is om ondanks alle verschillen (of misschien wel dankzij) een mini-samenleving te creëren, waarbinnen iedereen het recht heeft om zichzelf te zijn. Dat lukt natuurlijk niet altijd even goed, maar als respect ons uitgangspunt is en we leren de verschillen te gebruiken - in plaats van ze als stoorzender te zien - zijn we al een eind op weg.

3.5 Vygotsky

Volgens Vygotsky (1896 - 1930) zijn kinderen actief in het zoeken naar kennis en vaardigheden, maar hebben zij een sociale omgeving nodig om zich te kunnen ontwikkelen en een stapje verder te gaan. Volwassenen kunnen de ontwikkeling van kinderen stimuleren door de juiste activiteiten te bieden. Vygotsky onderscheidt verschillende leerniveaus bij kinderen:

- Het *actuele ontwikkelingsniveau*: activiteiten die een kind al zelfstandig kan volbrengen.
- Het hogere ontwikkelingsniveau: activiteiten die het kind nog niet zelfstandig kan, maar wel wanneer het sociale ondersteuning krijgt bij de uitvoering ervan. Dit wordt ook wel de *zone van naaste ontwikkeling* genoemd.

De zone van naaste ontwikkeling is het verschil tussen wat een kind al zelfstandig kan en wat het kind kan met ondersteuning van een volwassene of een leeftijdsgenootje. Door aan te sluiten bij wat het kind alleen kan en aan te bieden wat een kind nog net niet kan, doen kinderen kennis en vaardigheden op die het alleen nog niet had kunnen verwerken.

3.5.1 Vygotsky vs. Emmi Pikler

De groene kikker heeft voor baby's de benadering van Emmi Pikler als leidraad: *kindvolgende benadering*. De baby wordt gevolgd en bevestigd in zijn ervaringen. Wanneer de baby een peuter wordt, dan komt de benadering van Vygotsky steeds vaker om de hoek: er worden nieuwe ervaringen aangeboden waarmee het kind zijn vaardigheden uitbreid. Zo wordt het kind aangesproken op zijn behoefte aan ontwikkeling en competentie. Vygotsky inspireerde Nederlandse en Belgische pedagogen tot wat genoemd wordt de *ontwikkelingsgerichte benadering* (zie volgende paragraaf).

3.5.2 Ontwikkelingsgerichte benadering: Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

De Voor- en Vroegschoolse Educatie is een wettelijke regeling van het Ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschappen. Sinds 1998 wordt de regeling gebruikt als een middel om de startcondities van het jonge kind in het basisonderwijs te verbeteren. In 2010 werd daarbij het wetsvoorstel OKE (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie) aangenomen. Het doel van deze wet is dat er toegankelijke voorschoolse voorzieningen ontstaan die voldoen aan de wettelijke basiskwaliteitseisen. Voor elk kind die dat nodig heeft wordt op deze manier een voorschools educatief programma aangeboden. In de praktijk betekent het dat zowel op peuterspeelzalen, als op voorscholen en in de kinderopvang gewerkt wordt met dezelfde kwaliteitseisen wat betreft voorschoolse educatie.

Binnen De groene kikker zien we VVE vooral als een manier om de algehele ontwikkeling op een speelse manier actief te stimuleren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Uk & Puk (0-4 jaar) en Puk & Ko (ruim 2 - 4 jaar). De ontwikkelingsgerichte benadering waarop VVE gebaseerd is, gaat over méér dan ontwikkeling van taal en andere cognitieve vaardigheden. Deze benadering stimuleert de *brede ontwikkeling* en is gericht op het hebben van welbevinden en zelfvertrouwen. Mooi gezegd: VVE schept mogelijkheden om goed in het persoonlijk leven en in de samenleving te kunnen functioneren. Dit gebeurt door gebruik te maken van *betekenisvolle activiteiten*: activiteiten die voor de kinderen betekenis hebben in het dagelijks leven en aansluiten bij wat ze al weten en kunnen. Voorbeelden van thema's zijn: "Knuffels", "Hatsjoe" en "Hoera een baby". Het VVE-programma Uk & Puk is uitdagend voor elke peuter. De speelse activiteiten lokken interactie uit, waardoor een rijk taalaanbod ontstaat. Elk thema wordt op veel manieren aangeboden: in de kring, door spelvorm, door voorlezen, in een "speelhoek", door te knutselen, buiten, in de gymzaal, door erop uit te gaan, door dingen te verzamelen, door foto's te maken etc. Het *doen* en *ervaren* staat centraal; de pedagogisch medewerkers bieden al spelend nieuwe onderwerpen aan.

3.6 Marianne Riksen-Walraven

Voor de Nederlandse kinderopvang heeft Marianne Riksen-Walraven, hoogleraar kinderopvang, op basis van eigen en internationaal onderzoek, vier pedagogische basisdoelen geformuleerd (2000).

Kwalitatief goede kinderopvang zorgt voor:

- een gevoel van (fysieke en emotionele) veiligheid
- het bevorderen van persoonlijke competenties van kinderen
- het bevorderen van de sociale competentie van kinderen
- socialisatie en de overdracht van waarden en normen

De opvoedingstheorie van Riksen-Walraven ligt ten grondslag aan de Wet Kinderopvang (2005) en de "Beleidsregels kwaliteit kinderopvang". Zij stelt dat het opvoedingsdoel *de emotionele veiligheid* de belangrijkste basis is voor een kind om zich te kunnen ontwikkelen. Een kind dat zich niet veilig voelt in een omgeving, is niet in staat om indrukken en ervaringen op te nemen. Ieder kind is in haar visie een uniek persoon die een aangeboren drang heeft om zich te ontwikkelen en te groeien. Dit gebeurt in interactie met zijn omgeving die stimulerend moet zijn en wel zo dat het kind weerbaar en zelfstandig wordt en actief deel kan nemen aan het maatschappelijk leven.

3.7 Benedictijnse spiritualiteit

Anselm Grün (1946) is een Benedictijnse monnik en manager uit Duitsland. Hij heeft een op het christendom gebaseerde boodschap voor de moderne mens, waarbij hij spirituele inzichten combineert met inzichten uit de moderne psychologie en oosterse meditatie. Dat doet hij zo dat het concreet en toepasbaar is in de praktijk: "een spiritualiteit van beneden". Zo heeft hij een visie op onderwijs geformuleerd die ook inspirerend is voor ons van De groene kikker. Zijn stelling: "Onderwijs (in dit geval "kinderopvang") kan een bijdrage leveren om jonge mensen *de kunst van het leven* te leren. Zij dient beelden van het goede leven aan te reiken die kinderen helpen bij het vinden van hun spoor en waarmee ze de wereld vorm kunnen geven".

Opvoeding en vorming is volgens Anselm Grün erop gericht kinderen en jonge mensen de mogelijkheid te bieden hun eigen onaantastbare waardigheid te leren ontdekken als ook met elkaar te leren delen. Zo kan men de rijkdom van het menselijk leven en de menselijk liefde ervaren. Opvoeding en vorming hebben als basis: het vertrouwen in het goede van mensen aan spreken.

Dit is een optimistische mensvisie; de Benedictijnse spiritualiteit gaat uit van *vertrouwen*. Als we kinderen willen helpen hun eigen spoor te vinden en de wereld vorm te geven dan is het

nodig om hen de kunst van het leven te leren. Belangrijke vragen daarbij zijn: hoe kan ik leren het leven voor mezelf te leven en hoe kunnen we het leven met elkaar leven. (...) Levenskunst betekent dat mensen zin en plezier hebben in het leven en er volmondig „ja“ tegen zeggen. De sleutel voor een vreugdevol bestaan is voor Anselm Grün gelegen in *een leven in het hier en nu*. Bij de Groene kikker gaan we uit van het moment – alles is een activiteit. Omdat in het hier en nu de kansen liggen om echt met elkaar in contact te zijn, in te gaan op de behoeften van het kind.

De samenleving vraagt vaak prestaties en resultaten. Binnen De groene kikker willen we de kinderen de mogelijkheid geven om te ontdekken wat er nog meer is. Er is aandacht voor kunstzinnige, sociale, praktische aspecten en de mooie dingen van het leven, voor rust en ontspanning. De aandacht voor deze aspecten ondersteunt het ontwikkelen van een persoonlijke identiteit. Door alles heen wil De groene kikker het besef geven dat je niet alleen bent, maar gedragen wordt en elkaar draagt als gemeenschap.

3.8 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Deze spiritualiteit inspireert ons ook tot Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Bij maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) neemt een bedrijf de verantwoordelijkheid voor de effecten van de bedrijfsactiviteiten op mens en milieu. Het bedrijf maakt bewuste keuzes om een balans te bereiken tussen People, Profit en Planet.

Wat betekent dat voor ons bij de Groene Kikker?

People: Er is aandacht voor samenwerking, flexibiliteit en klantgerichtheid. En aandacht voor het multiculturele van onze samenleving: kinderen, ouders en medewerkers leren over verschillende culturen (van elkaar). Ieder kind is welkom. Waar mogelijk wordt plaats gecreëerd voor kinderen met een fysieke en/of verstandelijke beperking. Zo worden er momenteel 3 kinderen opgevangen met een auditieve beperking en leren we met alle medewerkers gebaren bij de Nederlandse taal. We blijven uitgaan van (basis)behoeften van kinderen.

Profit: Rendement wordt gebruikt om te blijven investeren in de kwaliteit van De Groene Kikker en initiatieven m.b.t. maatschappelijke verantwoordelijkheid. En daarmee in continuïteit van de organisatie. Er wordt voortdurend gekeken waar De Groene kikker een toegevoegde waarde kan zijn voor kinderen, ouders en medewerkers.

Planet: Wij willen zoveel mogelijk milieumaatregelen nemen: energiebesparende maatregelen, er is een WKO-installatie (**W**armte-**K**oude **O**pslag installatie) en wordt gebruik gemaakt van groene stroom. We willen het milieubewustzijn bij kinderen verhogen, milieu- of EKO-keurmerk producten gebruiken, aan afvalscheiding doen en biologisch geteelde groenten & fruit kopen voor de maaltijden. Ook willen we ouders en medewerkers stimuleren om te voet of met de fiets te komen.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een proces en geen eindbestemming. De doelen die worden nagestreefd veranderen in de tijd en met elke bedrijfsbeslissing. Er wordt door De groene Kikker gezocht naar haalbare stappen om de maatschappelijke verantwoordelijkheid vorm te geven.

3.9 Maslow en Csikszentmihalyi: piek-ervaringen

Mensen ervaren een piekervaring wanneer ze helemaal opgaan in hun bezigheden, wanneer ze iets doen dat hen echt plezier geeft. Niet alleen in de theorie van Maslow komt dit begrip naar voren. Ook de wetenschappelijk onderzoeker Mihály Csikszentmihályi gebruikt het begrip en noemt het "flow". Volgens Csikszentmihalyi het het gevoel van flow een aantal kenmerken. Bij flow ben je 100% geconcentreerd op de dingen die je doet. Niets en niemand kan je dan storen: je leeft in het moment, in het nu. Tijd lijkt niet meer te bestaan, je krijgt energie van wat je doet en het maakt je blij. Deze toestand wordt gerealiseerd als aan de andere basisbehoeften is voldaan. En er sprake is van een balans tussen de moeilijkheid van de bezigheid en de specifieke vaardigheden van de persoon in kwestie.